

Το πρώτο οικολογικό μυθιστόρημα

Γράφει ο Πάνος
Λιαλιάτσας

Γιάννης Α. Φίλης,
“Το Αρχιπέλαγος”,
εκδ. “Εναστρον”,
σελ. 318

Ο συγγραφέας έχει γεννηθεί στην Ασίνη Ναυπλίου (1950) και είναι πρύτανης του Πολυτεχνείου Κρήτης (4η θητεία). Σπούδασε στο Εθνικό Μετσόβιο Πολυτεχνείο ηλεκτρολόγος μηχανολόγος και έπειτα στο Πανεπιστήμιο της Καλιφόρνιας UCLA, όπου ειδικεύθηκε στην έλεγχο των συστημάτων. Τούτο απαιτεί εφαρμοσμένα Μαθηματικά. Παράλληλα, ασχολείται με την Οικολογία και τη Λογοτεχνία. Έχει κυκλοφορήσει πέντε ποιητικές συλλογές, τέσσερα μυθιστορήματα και δύο οικολογικά βιβλία. Είναι λοιπόν, πληθωρικός και πολυπράγμων. Στη λογοτεχνία προσπαθεί να συστηματοποιήσει την πολυμορφία της ζωής, φιλοσοφώντας πάνω στα ανθρώπινα μορφώματα με ποιητική ενόραση. Είναι, θα έλεγα, ένα νεοπουθαγόρειος ή πλατωνικός με μαθηματικές προσεγγίσεις.

Τούτο φαίνεται και στο νέο του μυθιστόρημα, το οποίο κυκλοφόρησε εφέτος. Ο Γιάννης Φίλης επεκτείνει την έρευνά του σε σύγχρονα προβλήματα διεθνών σχέσεων. Προσπαθεί να δείξει την ανθρώπινη διάσταση, τη μοίρα του λαού, που ζει κάτω από την επικυριαρχία των Μεγάλων Δυνάμεων. Δεν τις κατονομάζει, αλλά βασίζεται σε πραγματικά δεδομένα, όπου η ματιά του ανιχνεύει την τύχη της “πλέμπας” κάτω από τη βουλιμία των Μεγάλων που κυβερνούν τον κόσμο.

Η αφήγησή του φαίνεται πως τοποθετείται στο Αρχιπέλαγος του Ινδικού Ωκεανού, όπου δεσπόζουν “το Βασίλειο” και “η Αυτοκρατορία”, χωρίς άλλες ειδικότερες μνείες. Χρονικά, αναφέρεται στο τέλος του 20ου αιώνα και στην ανατολή του 21ου. Το “Νησί” ανήκει στο σύμπλεγμα του Αρχιπελάγους. Εκεί ζει ο μικρός Τζίπου, κεντρικός ήρωας, με την οικογένειά του. Εξοικονομούν τα προς το ζην από την αλιεία και την παραγωγή φοινικέλαιου. Το Αρχιπέλαγος ανήκει διοικητικά στο Βασίλειο. Η Αυτοκρατορία, από τη δεκαετία του 1960, έχει βάλει στο μάτι το Νησί, για να το κάνει ναυτική βάση. Πιέζει στο Βασίλειο να ξεριζώσει τους κατοίκους του Αρχιπελάγους και να τους μεταφέρει, με τη βία, στο “Μεγάλο Νησί”. Το Βασίλειο ενδίδει και το Νησί γίνεται ναυτική βάση της Αυτοκρατορίας. Ο Τζίπου με την οικογένειά του και χιλιάδες άλλους καταλήγουν στο Μεγάλο Νησί, χωρίς δουλειά, ανεπιθύμητοι. Πολλοί από τους ξεριζωμένους πεθαίνουν από τη φτώχεια, τις αρρώστιες, την κατάθλιψη και τον ρατσισμό.

Ο Τζίπου καταφέρνει να τελειώσει το γυμνάσιο και μαζί με κάποιους άλλους ξεκινούν δικαστικό αγώνα, για να επιστρέψουν στο Νησί τους. Τα χρόνια περνούν. Τα δικαστήρια του Βασιλείου βγάζουν ευνοϊκές αποφάσεις, αλλά η Βασίλισσα τις ακυρώνει όλες. Στο τέλος, όμως, λόγω της κλιματικής αλλαγής, η θάλασσα αρχίζει να ανεβαίνει και βαθμιαία πνίγει το Νησί. Η Αυτοκρατορία πλέον δεν χρειάζεται τέτοια βάση και επιτρέπει στους ξεριζωμένους να επιστρέψουν. Κάποιοι επιστρέφουν, μαζί με τον ηλικιωμένο Τζίπου και τον εγγονό του. Είναι επιστροφή σε μία πατρίδα που δεν υπάρχει, σε ένα κόσμο αναμνήσεων.

Το μυθιστόρημα δεν είναι δομημένο με την τεχνική των κλασικών αφηγήσεων, που γνωρίζουμε. Επικρατεί εδώ η ποιητική ματιά, που θέλει να ε-

σιτάσει την εξιστόρηση στο διπλό δράμα: από τη μιά, των ανθρώπων που αγωνίζονται, ερωτεύονται και πεθαίνουν πάντα ελπίζοντας, και από την άλλη, των σκοτεινών δυνάμεων της πολιτικής Ιστορίας που δείχνουν

πανίσχυρες, αλλά μοιάζουν γελοίες μπροστά στις δυνάμεις της φύσεως, καθώς το Νησί πνίγεται από την ανερχόμενη στάθμη του ωκεανού λόγω της κλιματικής αλλαγής.

Από την άποψη αυτή, “Το Αρχιπέλαγος” του Γιάννη Α. Φίλη είναι, ίσως, το πρώτο οικολογικό μυθιστόρημα, που δείχνει γλαφυρά τη σημερινή και την επερχόμενη τύχη του πλανήτη μας.

Η άλλη Ανοιξη

Ολάνθιστη και χαμογελαστή, μετά τη βαρυχειμωνιά, όπως και κάθε χρόνο, ήρθε η Άνοιξη και φέτος. Λίγο καθυστερημένα θα μου πείτε, αλλά ήρθε. Το είπαν πρώτες οι μικρομυγαλιές, με άρωμα και χρώμα κι ακολουθούν οι μέλισσες, οι μόνες που δουλεύουν. Το λεν και στα ψηλά βουνά τα λιγοστά τα χιόνια, που λυμποκοπούν, που λύνονται από τον ήλιο.